

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

rektor G.I. Muxamedov

2026-yil

13.00.03 – MAXSUS PEDAGOGIKA UCHUN IXTISOSLIK FANIDAN
DASTUR

CHIRCHIQ – 2026

KIRISH

Ushbu dastur maxsus pedagogika fanining predmeti, obyekti, tarixi, maqsad va vazifalari, fanning tadqiqot metodlari, hozirgi zamon maxsus pedagogikasining asosiy metodologik jihatlarini, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim-tarbiyasi, ijtimoiy moslashuvi va reabilitatsiyasiga oid nazariy hamda amaliy masalalarni o'rganish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, dastur alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalardagi psixofiziologik kamchiliklarni erta aniqlash, bartaraf etish, korreksiyalash yoki kompensatsiya qilish usullarini belgilash va amaliyotga tatbiq etish hamda alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim-tarbiyasiga oid yondashuvlarni o'rganish asosida o'qitish amaliyotini modernizatsiyalash masalalarini qamrab oladi.

Jismoniy va ruhiy rivojlanishdagi nuqsonlarning etiologiyasi, klinik belgilari, turlari va darajalarini o'rganish, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar ta'limining samaradorligini oshirishga qaratilgan maqbul texnologiyalarni tanlash, takomillashtirish hamda amaliyotga tatbiq etish dastur mazmunining muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar va ularning tasnifi

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar o'rganish, o'qitish va tarbiyalash obyekti sifatida. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni o'rganish va ularga pedagogik yordamni tashkil etish masalalari. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashda ijtimoiy-pedagogik omillarning ahamiyati. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning pedagogik tasnifi hamda uning maxsus va inklyuziv ta'limni tashkil etishdagi ahamiyati. Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari va inklyuziv ta'lim sharoitida tahsil oluvchi alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning pedagogik tasnifi.

Oligofrenopedagogika

Intellektual rivojlanishdagi buzilishlarning mohiyatini tushunishga oid asosiy ilmiy yondashuvlar. Hozirgi davrda intellektual rivojlanishida og'ir va chuqur darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalarga pedagogik, psixologik va ijtimoiy yordamni tashkil etish. Ularni kundalik hayotga, o'z-o'ziga xizmat qilishga va imkoniyatiga mos mehnat faoliyatiga tayyorlash. Bolalarning individual va potensial imkoniyatlarini aniqlash hamda rivojlantirish.

Xorijiy davlatlarda intellektual rivojlanishida og'ir va chuqur darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalarga yordam ko'rsatish tajribasi. YuNESKO, YuNISEF va boshqa xalqaro tashkilotlarning ushbu yo'nalishdagi faoliyati. Intellektual rivojlanishida og'ir va chuqur darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan korreksion-rivojlantiruvchi va tarbiyaviy ishlarning maqsad hamda vazifalari. Ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash, mustaqil hayot ko'nikmalarini rivojlantirish, axloqiy xulq-atvor me'yorlarini shakllantirish va imkoniyatiga mos mehnat faoliyatiga o'rgatish.

Intellektual rivojlanishida og'ir va chuqur darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalarning psixologik-pedagogik xususiyatlari. Ularning harakat faoliyati, diqqat, idrok, xotira, tafakkur va nutq rivojlanishining o'ziga xos jihatlari. Intellektual rivojlanishdagi buzilishlar bilan birga kuzatilishi mumkin bo'lgan qo'shimcha rivojlanish muammolari. Bolalar serebral falaji, og'ir nutq buzilishlari va boshqa murakkab rivojlanish holatlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.

Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarni psixologik-pedagogik o'rganishning mazmuni va uni tashkil etish. Psixologik-pedagogik o'rganishning asosiy tamoyillari, metodlari va vositalari. Bolalarni tegishli mutaxassislar tomonidan kompleks o'rganish. Korreksion-rivojlantiruvchi ish jarayonida bolaning individual rivojlanish xususiyatlarini aniqlash va baholash.

Intellektual rivojlanishida og'ir darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan pedagogik ishlarning o'ziga xos xususiyatlari. Ularda ijtimoiy xulq-atvor,

jismoniy faollik, o'z-o'ziga xizmat qilish, muloqot va kundalik hayot ko'nikmalarini shakllantirish. Nutq va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish. Individual rivojlanish dasturini ishlab chiqish va amalga oshirish.

Logopediya

Nutq buzilishlarini o'rganish. Nutq faoliyati buzilishlarining mexanizmlari. Nutqning anatomik-fiziologik mexanizmlari. Nutq apparatining tuzilishi va faoliyati. Nutqni idrok etish jarayonidagi buzilishlar. Birlamchi va ikkilamchi nutq buzilishlari. Nuqson tuzilishidagi nutqiy va nutqqa bog'liq bo'lmagan belgilar. Nutq buzilishlarining klinik-pedagogik tasnifi. Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda nutq buzilishlarini aniqlashning asosiy yo'nalishlari va xususiyatlari. Nutq buzilishlari bo'lgan bolalarni tizimli va har tomonlama tekshirish. Nutqni o'rganish metodlari va usullari.

Ovoz buzilishlari. Ovoz apparatining anatomik-fiziologik xususiyatlari. Ovozning akustik xususiyatlari. Ovoz buzilishlarining sabablari, mexanizmlari va turlari. Ovoz buzilishlarining tasnifi. Organik va funksional ovoz buzilishlari. Ovoz buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish yo'llari. Ovoz buzilishlarining profilaktikasi va ovoz gigiyenasi.

Tovush talaffuzi buzilishlari. Dislaliya. Dislaliya haqida tushuncha, uning sabablari va mexanizmlari. Funksional va mexanik, monomorf va polimorf, oddiy va murakkab dislaliya. Dislaliya turlari. Tovush talaffuzi va fonematik idrokdagi buzilishlar. Tovush talaffuzi buzilishlarini bartaraf etish usullari. Logopedik ish bosqichlari: tayyorlov bosqichi, tovushni qo'yish, tovushni nutqda mustahkamlash (avtomatlashtirish), tovushlarni farqlash (differensiatsiyalash) va tovushni mustaqil nutqqa kiritish. Har bir bosqichning vazifalari va ish usullari. Sigmatizm, rotatsizm va lambdatsizmni bartaraf etish. Til orqa va chuqur til orqa tovushlar talaffuzidagi buzilishlarni bartaraf etish metodikasi.

Rinolaliya. Rinolaliya haqida tushuncha, uning sabablari va buzilish mexanizmlari. Rinolaliya shakllari: ochiq, yopiq va aralash rinolaliya. Lab va tanglaydagi tug'ma yoriqlarning bolaning jismoniy, nutqiy va psixik rivojlanishiga ta'siri. Rinolaliyali bolalarga kompleks tibbiy-pedagogik va logopedik yordam ko'rsatish. Ochiq rinolaliyada olib boriladigan logopedik ishning asosiy tamoyillari. Jarrohlik amaliyotigacha va undan keyingi davrda olib boriladigan logopedik ish metodikasi.

Dizartriya. Dizartriya haqida tushuncha, uning sabablari va mexanizmlari. Dizartriyaning tasnifi, asosiy shakllari va ularning namoyon bo'lish xususiyatlari. Bolalar serebral falajida dizartriyaning namoyon bo'lish xususiyatlari. Dizartriya bolalarning psixomotor va nutqiy rivojlanishining o'ziga xos jihatlari. Dizartriya bartaraf etishda olib boriladigan logopedik ishning bosqichlari va tamoyillari. Dizartriya korreksion-logopedik ish tizimi.

Fonetik-fonematik nutq buzilishi (FFN). Fonetik-fonematik nutq buzilishi haqida tushuncha, uning sabablari va namoyon bo'lish xususiyatlari. FFNga ega bo'lgan bolalar nutqini tekshirish. Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda fonetik-fonematik nutq buzilishlarini bartaraf etish bo'yicha olib boriladigan korreksion-logopedik ishlarning mazmuni. Korreksion ishlarni tashkil etish va rejalashtirish.

Nutqning to'liq rivojlanmaganligi (NTR). Nutqning to'liq rivojlanmaganligi haqida tushuncha, uning sabablari va namoyon bo'lish xususiyatlari. NTRning darajalari va ularning tavsifi. NTRga ega bolalar nutqini kompleks tekshirish. Nutqning to'liq rivojlanmaganligining har bir darajasida olib boriladigan korreksion-logopedik ishlarning mazmuni, vazifalari va metodlari.

Alaliya. Alaliya haqida tushuncha, uning sabablari va mexanizmlari. Alaliyaning asosiy shakllari. Motor va sensor alaliyaning o'ziga xos xususiyatlari. Alaliya bolalarning nutqiy va psixologik rivojlanishini o'rganish. Alaliyada nutqning rivojlanmaganlik darajalari. Alaliyani bartaraf etishda olib boriladigan korreksion-logopedik ishlarning asosiy yo'nalishlari.

Afaziya. Afaziya haqida tushuncha, uning sabablari va mexanizmlari. Afaziyaning asosiy shakllari va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Afaziyada nutq faoliyatining buzilishi. Sensor afaziyada nutqni tushunishdagi buzilishlar. Afaziyada nutq faoliyatini tiklashga qaratilgan korreksion-logopedik ishlarning mazmuni va asosiy yo'nalishlari.

Yozma nutq buzilishlari. O'qish va yozish jarayonining psixologik va psixofiziologik asoslari. O'qish va yozishdagi buzilishlarning sabablari, mexanizmlari, shakllari va darajalari. Disgrafiya va disleksiya haqida tushuncha. Yozma nutq buzilishlarining og'zaki nutq, eshitish, ko'rish va oliy psixik funksiyalar rivojlanishi bilan bog'liqligi. O'qish va yozishning asosiy operatsiyalari. Yozma nutq buzilishlarini aniqlash va bartaraf etishda olib boriladigan korreksion-logopedik ish tizimi.

Duduqlanish. Duduqlanish haqida tushuncha, uning sabablari va psixofiziologik mexanizmlari. Duduqlanishning tipologiyasi va namoyon bo'lish xususiyatlari. Duduqlanishning tabiati va mexanizmlariga oid zamonaviy yondashuvlar. Nutq apparati mushaklaridagi tirishishlarning lokalizatsiyasi va turlari. Turli yosh davrlarida duduqlanishning kechish xususiyatlari. Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks yondashuv. Duduqlanuvchi bolalarning nutqini korreksiyalash va shaxsiy-psixologik xususiyatlarini rivojlantirishga qaratilgan logopedik ishlarning asosiy yo'nalishlari.

Surdopedagogika

Surdopedagogikaning fan sifatidagi mohiyati, ilmiy-nazariy va metodologik asoslari. Surdopedagogika — eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ta'limi, tarbiyasi va rivojlanish qonuniyatlarini o'rganuvchi maxsus pedagogika sohasi sifatida. Surdopedagogikaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Surdopedagogikaning tadqiqot metodlari. Surdopedagogikaning rivojlanish bosqichlari. Surdopedagogika sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar.

Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'limining rivojlanish tarixi. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning tasnifi va diagnostikasiga zamonaviy yondashuvlar. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'lim tizimi. Surdopedagogikaning asosiy

tamoyillari va didaktik masalalari. Kar va zaif eshituvchi bolalarning ta'limi, tarbiyasi hamda ijtimoiy moslashuviga oid ilmiy tadqiqotlar.

Kar va zaif eshituvchi bolalar ta'limining metodik asoslari. Ta'limning asosiy shakllari: dars, individual va guruhli mashg'ulotlar hamda korreksion-rivojlantiruvchi mashg'ulotlar. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarni o'qitishning mazmuni, metodlari va vositalari. Kar va zaif eshituvchi bolalar ta'limida assistiv texnologiyalar va maxsus vositalardan foydalanish.

Kar va zaif eshituvchi bolalarda eshituv-nutqiy faoliyatni rivojlantirish metodlari. Eshitish idrokini rivojlantirish va og'zaki nutqni shakllantirishning pedagogik asoslari. Kar va zaif eshituvchi bolalarning ta'limi, tarbiyasi va ijtimoiylashuvida "1-4-5" strategiyasi hamda "Yagona nutqiy tartib"dan foydalanish.

Kar va zaif eshituvchi bolalarning kommunikativ rivojlanishida daktil nutq va imo-ishora tilining o'rni hamda imkoniyatlari. Kar va zaif eshituvchi bolalarni tarbiyalashning asosiy yo'nalishlari, metodlari va vositalari. Ularning ijtimoiy moslashuvi va ijtimoiylashuviga ta'sir etuvchi pedagogik, psixologik va ijtimoiy omillar.

Tiflopedagogika

Tiflopedagogikaning fan sifatidagi mohiyati, ilmiy-nazariy va metodologik asoslari. Tiflopedagogika fanining rivojlanish tarixi. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik-pedagogik rivojlanish xususiyatlari. Ularning rivojlanishiga ta'sir etuvchi biologik va ijtimoiy omillar. Nasliy xususiyatlar va tug'ma layoqatlarning bola rivojlanishidagi o'rni.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolaning psixik rivojlanishida ilk va maktabgacha yosh davrining ahamiyati. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning maktabgacha yosh davridagi rivojlanishining pedagogik bosqichlari. Yetakchi faoliyat turlarining bolaning psixik rivojlanishiga ta'siri. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning pedagogik tasnifi. Ularning jismoniy, psixik, axloqiy va ijtimoiy rivojlanish xususiyatlari. Ilk bolalik

davrida jismoniy rivojlanish, predmetli faoliyat va nutq rivojlanishining o'ziga xos jihatlari.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning maktabgacha yosh davridagi rivojlanish xususiyatlari. Ularning lug'at boyligi va nutqiy rivojlanishidagi o'ziga xosliklar hamda ularni korreksiyalashning ilmiy-nazariy asoslari. O'zbekistonda ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish masalalari yuzasidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlar. Xorijiy tadqiqotchilardan L.S. Volkova, S.L. Korobko, A.G. Litvak, L.I. Lukoshevich, L.I. Plaksina, L.I. Solnseva, T.P. Sviridyuk, S.A. Pokutneva, V.A. Feoktistova, I.P. Chigrinova, I.V. Novichkova va boshqalarning tiflopedagogika sohasidagi ilmiy tadqiqotlari.

Brayl tizimi. Brayl tizimining yaratilish tarixi va uning ko'rishida nuqsoni bo'lgan shaxslar ta'limidagi ahamiyati. Brayl alifbosining tuzilishi. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarni Brayl tizimida o'qish va yozishga o'rgatishning metodik asoslari.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan korreksion-rivojlantiruvchi va tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning metodlari, shakllari va tamoyillari. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida asosiy didaktik tamoyillarni qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari.

Ta'lim-tarbiya jarayonida og'zaki, ko'rgazmali va amaliy metodlardan uyg'un foydalanish. Ko'rgazmali vositalarni ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning individual imkoniyatlariga moslashtirish. Guruhli va individual ta'lim shakllarining o'zaro uyg'unligi. Pedagogik rahbarlik va bolaning mustaqil faoliyatini tashkil etish. Ta'lim-tarbiyaning asosiy tashkiliy shakllari: mashg'ulotlar, o'yinlar, ekskursiyalar va mehnat faoliyati.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarda og'zaki nutq rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari. Lug'at boyligini shakllantirish va kengaytirish. Predmet, hodisa, belgi, harakat va fazoviy munosabatlarni ifodalovchi so'zlarning ma'nosini aniqlashtirish. So'zlarni predmet va hodisalar haqidagi aniq tasavvurlar bilan bog'lash. Umumlashtiruvchi tushunchalarni shakllantirish. Faol va passiv lug'atni rivojlantirish.

Fe'l, sifat, ravish va boshqa so'z turkumlaridan nutqda to'g'ri va o'rinli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarda predmetlarning nomi, ularning alohida qismlari, belgilari, xususiyatlari va vazifalari haqidagi tasavvurlarni shakllantirish. Predmetlarni taqqoslash, farqlash, guruhlash va umumlashtirish ko'nikmalarini rivojlantirish. Lug'at boyligini kengaytirish va so'zlardan nutqiy vaziyatga mos ravishda foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida korreksion-pedagogik jarayonni tashkil etish. Tiflopedagogning shaxsi, kasbiy kompetensiyasi va kasbiy tayyorgarligiga qo'yiladigan talablar. Tiflopedagogning asosiy vazifalari. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ota-onalari bilan olib boriladigan pedagogik ishlarning o'ziga xos xususiyatlari. Tarbiyachining faoliyati, asosiy vazifalari hamda tiflopedagog va boshqa mutaxassislar bilan hamkorligi.

Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'quv dasturlarining mazmuni va tuzilishi. Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash. Ta'lim mazmunining korreksion-rivojlantiruvchi yo'nalganligi. Bolalarning asosiy faoliyat turlarini ularning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda shakllantirish. O'quv materiallarini tizimli, izchil va bosqichma-bosqich murakkablashtirib borish. Korreksion-rivojlantiruvchi va tarbiyaviy ta'sirning uzluksizligi hamda yaxlitligini ta'minlash. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan korreksion-pedagogik ishlarni tashkil etishning metodlari, shakllari va tamoyillari.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ijtimoiy-maishiy yo'naltirilishi va ijtimoiy-mehnatga moslashuvi

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarda ijtimoiy-maishiy yo'naltirish ko'nikmalarini shakllantirish. Nutqning kommunikativ funksiyasini va muloqot

ko'nikmalarini rivojlantirish. Bolalarning ijtimoiy aloqalarini kengaytirish hamda atrofdagilar bilan samarali muloqotga kirishish ko'nikmalarini shakllantirish.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar bilan ijtimoiy-maishiy yo'naltirish bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil etishning mazmuni, metodlari va shakllari. Kundalik hayotda mustaqil harakat qilish, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish, maishiy faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri yo'nalish olish ko'nikmalarini rivojlantirish. Dialogik nutq va kommunikativ faoliyatni shakllantirish.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan shaxslarni mehnat faoliyatiga tayyorlashning pedagogik asoslari. Kasbga yo'naltirish, mehnat ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish. Shaxslarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda mehnat faoliyatini tashkil etish. Ularning ijtimoiy-mehnatga moslashuvi va imkon qadar mustaqil hayotga tayyorlanishini ta'minlash.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni psixologik-pedagogik diagnostika qilish metodlari

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni psixologik-pedagogik o'rganish va diagnostika qilish metodlari. Pedagogik va psixologik tekshirishning mazmuni hamda o'ziga xos xususiyatlari. Psixologik-pedagogik diagnostikani tashkil etishga qo'yiladigan asosiy talablar. Bolalarni o'rganishda suhbat, ularning faoliyati va xulq-atvorini kuzatish, faoliyat natijalarini tahlil qilish, eksperimental-diagnostik metodikalardan foydalanish, bilim, ko'nikma va malakalarining shakllanganlik holatini aniqlash metodlari. Diagnostika jarayonida kompleks, tizimli va individual yondashuv.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni oilada tarbiyalash

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan go'dak va bolalarni oilada parvarishlash hamda rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari. Bolada tik turish, yurish va boshqa asosiy harakat ko'nikmalarini shakllantirishda ota-onaning roli. Mustaqil ovqatlanish, kiyinish, shaxsiy gigiyena va o'z-o'ziga xizmat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Bolalarning nutqi va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, o'yin faoliyatini tashkil etish, kundalik uy yumushlarida ishtirok etishga o'rgatish. Ota-onalarga pedagogik-psixologik maslahat va metodik yordam ko'rsatish. Oila va ta'lim muassasasi hamkorligini tashkil etish.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga oila, ta'lim muassasalari va jamoatchilik tomonidan ko'rsatiladigan pedagogik, psixologik va ijtimoiy yordamning mazmuni hamda shakllari. Bolalarni oilada tarbiyalashga oid ilmiy-pedagogik qarashlarning rivojlanishi.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga jamiyat munosabatining tarixiy rivojlanishi

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga jamiyat munosabatining ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillarga bog'liqligi. Qadimgi davr va o'rta asrlarda rivojlanishida turli xil buzilishlari bo'lgan bolalarga nisbatan shakllangan ijtimoiy munosabatlar. Ayrim qadimgi jamiyatlarda bunday bolalarga nisbatan rad etuvchi va cheklovchi qarashlarning mavjud bo'lganligi.

Insonning ruhiy hayoti va rivojlanish xususiyatlari haqidagi dastlabki ilmiy qarashlarning shakllanishi. O'rta asrlarda alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan shaxslarga nisbatan diniy va ijtimoiy qarashlar. Ruhiy rivojlanishdagi buzilishlarni tasniflashga oid dastlabki yondashuvlar.

Uyg'onish davrida alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan shaxslarga nisbatan insonparvarlik g'oyalarining rivojlanishi. Xorijiy mamlakatlarda ularning huquqlari, ta'limi va ijtimoiy himoyasiga oid dastlabki me'yoriy-huquqiy hujjatlarning shakllanishi. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashga oid dastlabki pedagogik qarashlarning vujudga kelishi va rivojlanishi.

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda ta'lim jarayonini tashkil etish masalalari

Ta'lim jarayonining mohiyati va dialektik xususiyatlari. O'quvchilarning yaqin rivojlanish zonasini hisobga olish. O'qitish jarayonining ta'limiy, korreksion-

rivojlantiruvchi va tarbiyaviy vazifalari. Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda ta'lim jarayonining o'ziga xos xususiyatlari va psixologik-pedagogik asoslari.

Bilimlarni egallash jarayonining asosiy bosqichlari: idrok etish, tushunish, mustahkamlash va amaliyotda qo'llash. O'quvchilarni yangi o'quv materialini idrok etishga tayyorlash. Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda ta'lim metodlarini qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari. Ta'limning korreksion-rivojlantiruvchi va amaliy yo'nalganligi. Ta'lim metodlarini tanlashda o'quv predmetining xususiyatlari, o'quvchilarning individual imkoniyatlari hamda didaktik vazifalarni hisobga olish.

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda o'quv-bilish faoliyatini tashkil etish xususiyatlari. Ta'limning asosiy tamoyillari: tarbiyalovchi ta'lim, ilmiylik, tizimlilik, izchillik, ko'rgazmalilik, onglilik va faollik. Og'zaki, ko'rgazmali va amaliy metodlarning o'zaro uyg'unligi. Ko'rgazmalilikning korreksion-rivojlantiruvchi ahamiyati. O'quvchilarga individual va differensial yondashuvni amalga oshirish.

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda ta'limni tashkil etish shakllari: frontal, guruhli va individual ishlar. Dars — o'qitish va tarbiyalashning asosiy tashkiliy shakli sifatida. Darslarning turlari va tuzilishi. Yangi bilimlarni o'zlashtirish, takrorlash va mustahkamlash, nazorat hamda aralash darslarning mazmuni va tuzilishi.

Dars jarayonida o'quvchilarning yosh, individual xususiyatlari va ishlash qobiliyatini hisobga olish. Darsga qo'yiladigan pedagogik va korreksion-rivojlantiruvchi talablar. Frontal, guruhli va individual ish shakllarini o'zaro uyg'unlashtirish. Darsning ta'limiy, tarbiyaviy va korreksion-rivojlantiruvchi imkoniyatlari. Ekskursiya — o'quv faoliyatini tashkil etish shakllaridan biri sifatida.

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda tarbiyaviy jarayonni tashkil etish

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktabda tarbiya jarayonining mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarni tarbiyalashga oid asosiy yondashuvlar. Tarbiyaning maqsadi va vazifalari. Milliy qadriyatlar, an'analar va xalq pedagogikasi vositalari asosida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish. Tarbiya jarayonining

asosiy tarkibiy qismlari: maqsad, vazifalar, tamoyillar, metodlar, tashkiliy shakllar hamda ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqadorlik.

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktab o'quvchilarining xulq-atvorini baholash va tarbiyaviy ta'sir tizimini rejalashtirishda ularning hissiy-irodaviy sohasi, yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish. Tarbiyaviy jarayonda o'quvchilarning individual rivojlanish imkoniyatlari, ehtiyojlari va xulq-atvoridagi o'ziga xos jihatlarga differensial yondashish.

Ixtisoslashtirilgan maxsus maktab bitiruvchilarini mustaqil hayotga, oilaviy hayotga va ijtimoiy munosabatlarga tayyorlash. Ularning ijtimoiy moslashuvi va reabilitatsiyasida ijtimoiy-maishiy yo'naltirishning o'rni. Zamonaviy talablar asosida o'quvchilarda intizomlilik, mas'uliyat, burch hissi, mustaqillik va mehnatga ijobiy munosabatni shakllantirish.

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning psixologik-pedagogik xususiyatlari va tarbiyalanish sharoitlarini hisobga olgan holda korreksion-rivojlantiruvchi va tarbiyaviy ishlarning mazmuni, vositalari hamda pedagogik vazifalarini differensiallashtirish.

Tarbiyaviy ish metodlari: o'quvchilar ongini shakllantirish metodlari - hikoya, suhbat, tushuntirish va ishontirish; xulq-atvor va faoliyatni shakllantirish metodlari - mashq, topshiriq va tarbiyaviy vaziyatlarni tashkil etish; rag'batlantirish metodlari - maqto'v, qo'llab-quvvatlash, musobaqa va ijobiy motivatsiyani shakllantirish. Tarbiyaviy ishlarning jamoaviy, guruhli va individual shakllari.

O'zbekistonda maxsus va inklyuziv ta'lim tizimi hamda uni boshqarish

O'zbekistonda maxsus va inklyuziv ta'lim tizimining mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari. Ixtisoslashtirilgan maxsus maktablar va maktab-internatlar, inklyuziv sinflar hamda inklyuziv ta'lim tashkil etilgan umumta'lim maktablari faoliyati. Ta'lim tashkilotlarining turlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Maktabdan tashqari ta'lim tashkilotlari va ularning maxsus hamda inklyuziv ta'lim muassasalari bilan hamkorligi. Xorijiy mamlakatlarda maxsus va inklyuziv ta'limni tashkil etish tajribasi.

Ixtisoslashtirilgan maxsus va inklyuziv ta'lim tashkilotlarini boshqarishning asosiy yo'nalishlari va metodlari: normativ-huquqiy, tashkiliy-ma'muriy, pedagogik va ijtimoiy-psixologik boshqaruv. Maxsus va inklyuziv ta'lim muassasalarini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari. Ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetensiyasi va shaxsiy sifatlariga qo'yiladigan pedagogik hamda ijtimoiy-psixologik talablar.

Ixtisoslashtirilgan maxsus va inklyuziv ta'lim tashkilotlari rahbarlari faoliyatini tashkil etish. Ta'lim tashkilotining ustavi va ichki me'yoriy hujjatlari. Direktor va direktor o'rinbosarlarining asosiy vazifalari, vakolatlari hamda ish faoliyatini rejalashtirish. O'quv va tarbiyaviy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosarlarining vazifalari. Sinfdan va maktabdan tashqari ta'lim-tarbiya ishlarini tashkil etish.

Pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish va malakasini oshirish. Ixtisoslashtirilgan maxsus va inklyuziv ta'lim tashkilotlarida metodik ishlarni tashkil etish. Pedagoglarning metodik birlashmalari faoliyati. O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi va o'z ustida ishlashi. Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish, umumlashtirish va amaliyotga joriy etish.

Ixtisoslashtirilgan maxsus va inklyuziv ta'lim tashkilotlarining moddiy-texnik va o'quv-metodik ta'minoti. Ta'lim muhitini alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish. Maxsus, korreksion va assistiv vositalardan foydalanish. Ta'lim tashkilotlarida yuritiladigan asosiy pedagogik va tashkiliy hujjatlar.

TAVSIYA ETILGAN ADABIYOTLAR:

Me'yoriy-huquqiy hujjatlar

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.

2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 15-oktyabrdagi O'RQ-641-son "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi Qonuni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-dekabrdagi PF-5270-son "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktyabrdagi PQ-4860-son "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.

6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktyabrdagi 638-son "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim berishga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori.

Asosiy va qo'shimcha adabiyotlar

7. Abdujalilova Sh.A. Davolovchi pedagogika. – Toshkent: Zebo-Print, 2024.

8. Abdullayeva G., Kobilova Sh. Logopedik massaj. – Toshkent: Zebo-Print, 2023.

9. Abidova N.Z. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar og'zaki nutqidagi kamchiliklarni bartaraf etish texnologiyalari: pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Toshkent, 2018.

10. Ayupova M.Yu. Logopediya. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2007.

11. Hamdamova M.Z. Birinchi sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini o'stirish usullari: metodik tavsiyalar. – Toshkent: O'zPFTI, 1994.
12. Hamidova M. Aqli zaif bolalarda so'z boyligini oshirishning korreksion-pedagogik asoslari: ped. fan. nom. diss. – Toshkent, 2002.
13. Mamedov K.K., Shoumarov G'B. Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar haqida. – Toshkent, 1999.
14. Mo'minova L.P. Maxsus pedagogika. – Toshkent: Noshir, 2016. – 128 b.
15. Nurkeldiyeva D.A. Aqli zaif bolalarning maktab ta'limiga nutqiy tayyorgarligini aniqlash metodlari: ped. fan. nom. diss. – Toshkent, 2001.
16. Nurkeldiyeva D.A. Pedagogik-psixologik diagnostika: o'quv qo'llanma. – Toshkent: VNESHINVESTPROM, 2019.
17. Po'latova P.M. Maxsus pedagogika: Oligofrenopedagogika. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2005.
18. Po'latova P.M., Nurmuxamedova L.Sh., Yakubjonova D.B., Mamarajabova Z.N., Amirsaidova Sh.M., Sultonova A.D. Maxsus pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.
19. Qodirova F. Boshlang'ich sinf kar va zaif eshituvchi o'quvchilar so'zlashuv nutqini shakllantirish: ped. fan. nom. diss. – Toshkent, 2006.
20. Qodirova F. Imkoniyati cheklangan bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlashning samarali texnologiyalari: ped. fan. dokt. diss. – Toshkent, 2020.
21. Qodirova F.U., Fayziyeva U.Y., Kobilova Sh., Ishmatova O., Umaraliyeva M. Surdopedagogika. – Toshkent: Zebo-Print, 2024.
22. Qodirova F.U., Fozilov B.Z., Abdullayev B.M., Xusnuddinova Z.X. Maxsus pedagogika asoslari. – Toshkent: Zebo-Print, 2023.
23. Qodirova F.U., Pulatova D.A. Autizm sindromli bolalar bilan ishlash metodikasi. – Toshkent: Zebo-Print, 2023.
24. Qodirova F.U., Pulatova D.A., Dexqanova M., Ibadullayeva Sh. Surdopsixologiya. – Toshkent: Zebo-Print, 2023.

25. Qodirova F.U., Xusnuddinova Z.X. Tiflopedagogika. – Toshkent: Zebo-Print, 2023.
26. Raxmanova V.S. Defektologiya asoslari (korreksion pedagogika). – Toshkent: NISO POLIGRAF, 2017.
27. Xamidova M.U. Maxsus pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
28. Xusnuddinova Z.X. Ko‘zi ojiz bolalar bilan olib boriladigan korreksion-pedagogik ish samaradorligini oshirishning klaster mexanizmlari: pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Chirchiq, 2025.
29. Вернадская М.Э. Особенности зрительного восприятия младших школьников с нормальным и глубоко нарушенным зрением: автореф. дисс. канд. психол. наук. – Москва, 1999.
30. Волкова Л.С. Выявление и коррекция нарушений устной речи у слепых и слабовидящих детей. – Москва, 1991.
31. Денискина В.З. Коррекционные занятия по социально-бытовой ориентировке в школах для детей с нарушением зрения: методические рекомендации. – Москва: ЛОГОС, 2008. – 151 с.
32. Изотова В.С. Особенности формирования представлений о неживой природе у слепых дошкольников старшего возраста: автореф. дисс. канд. пед. наук. – Москва, 1993.
33. Каплан А.И. Развитие зрительного восприятия у детей с остаточным зрением. – Москва, 1980.
34. Малер А.Р., Сикото Г.В. Воспитание и обучение детей с тяжелой интеллектуальной недостаточностью. – Москва, 2003.
35. Новичкова И.В. Коррекция недостатков развития речи у дошкольников с косоглазием и амблиопией: автореф. дисс. канд. пед. наук. – Москва, 1997.
36. Пулатова Х.М. Активизация речевой деятельности детей дошкольного возраста с общим недоразвитием речи: автореф. дисс. канд. пед. наук. – Ташкент, 1994.

37. Рахманкулова Н.Х. Формирование нравственных взаимоотношений заикающихся детей младшего школьного возраста со сверстниками: автореф. дисс. канд. пед. наук. – Ташкент, 1994.

38. Шомахмудова Р. Система коррекционно-педагогической работы по развитию русской речи умственно отсталых учащихся 2–3 классов (с узбекским языком обучения): автореф. дисс. канд. пед. наук. – Москва: МГПУ, 1991. – 16 с.

Elektron manbalar

<http://www.natlib.uz/uz/>

<http://www.lib.mn/>

<http://www.molbiol.ru>

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov>

13.00.03 – Maxsus pedagogika ixtisosligi bo'yicha oliy ta'limdan keyingi ta'lim institutiga kirish imtihonlari uchun savollar majmuasi

1. Maxsus pedagogikada Yan Amos Komenskiy g'oyalarining ahamiyati.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi va Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiyada alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim-tarbiyasiga oid me'yorlar.
3. L.S. Vigotskiy ta'limoti va uning maxsus pedagogika rivojidagi ahamiyati.
4. Maxsus pedagogika fanining maqsadi, vazifalari, obyekti va predmeti.
5. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar toifalari va ularning pedagogik tasnifi.
6. Maxsus pedagogikada ta'limning asosiy tamoyillari.
7. Sensor buzilishlari bo'lgan bolalar ta'lim-tarbiyasining nazariy asoslari.
8. Hozirgi zamon maxsus pedagogikasining ilmiy-nazariy va metodologik asoslari.
9. Maxsus pedagogikada psixologik-pedagogik diagnostikaning mazmuni, metodlari va zamonaviy tendensiyalari.
10. Maxsus pedagogika sohasidagi ilmiy tadqiqotlar va ularning amaliyotdagi o'rni.
11. Inklyuziv ta'limning mohiyati, mazmuni va asosiy tamoyillari.
12. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar bilan korreksion-rivojlantiruvchi va tarbiyaviy ishlarni tashkil etish.
13. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ota-onalari bilan pedagogik hamkorlikni tashkil etish.
14. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni ijtimoiy-maishiy hayotga, kasb-hunarga va mustaqil hayotga tayyorlash.
15. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni oilada tarbiyalashning pedagogik asoslari.
16. Oligofrenopedagogikaning fan sifatidagi ilmiy-nazariy va metodologik asoslari.
17. Intellektual rivojlanishidagi buzilishlarning mohiyatini tushunishga oid asosiy ilmiy yondashuvlar.
18. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarning pedagogik tasnifi.

19. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarning psixologik-pedagogik xususiyatlari.
20. Intellektual rivojlanishida og'ir va chuqur darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalarning rivojlanish xususiyatlari.
21. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarda idrok, diqqat va xotiraning rivojlanish xususiyatlari.
22. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarda tafakkur va nutq rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.
23. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarni psixologik-pedagogik o'rganish metodlari.
24. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarga o'quv fanlarini o'rgatishning metodik xususiyatlari.
25. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ta'limida individual va differensial yondashuv.
26. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar bilan korreksion-rivojlantiruvchi ishlarni tashkil etish.
27. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarda o'z-o'ziga xizmat qilish va kundalik hayot ko'nikmalarini shakllantirish.
28. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarning ijtimoiy moslashuvi.
29. Intellektual rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalarni oilaviy va mustaqil hayotga tayyorlash.
30. Intellektual rivojlanishida og'ir darajadagi buzilishlari bo'lgan bolalar uchun individual rivojlanish dasturini tuzish.
31. Surdopedagogikaning fan sifatidagi ilmiy-nazariy va metodologik asoslari.
32. Surdopedagogika fanining rivojlanish bosqichlari.
33. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'limining rivojlanish tarixi.
34. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning pedagogik tasnifi.
35. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarni diagnostika qilishga zamonaviy yondashuvlar.

36. Kar va zaif eshituvchi bolalarning psixologik-pedagogik rivojlanish xususiyatlari.
37. Kar va zaif eshituvchi bolalar ta'limining mazmuni, metodlari va tamoyillari.
38. Kar va zaif eshituvchi bolalar ta'limini tashkil etishning asosiy shakllari.
39. Kar bolalar nutqini rivojlantirish metodikasining o'ziga xos xususiyatlari.
40. Kar va zaif eshituvchi bolalarda eshitish idrokini rivojlantirish metodlari.
41. Kar va zaif eshituvchi bolalarda og'zaki nutqni shakllantirish va rivojlantirish.
42. Kar va zaif eshituvchi bolalar ta'limida daktil nutqning o'рни va imkoniyatlari.
43. Kar va zaif eshituvchi bolalarning kommunikativ rivojlanishida imo-ishora tilining o'рни.
44. Kar va zaif eshituvchi bolalar ta'limida assistiv texnologiyalar va maxsus vositalardan foydalanish.
45. Kar va zaif eshituvchi bolalarning ijtimoiy moslashuvi va ijtimoiylashuvini ta'minlash yo'llari.
46. Tiflopedagogikaning fan sifatidagi ilmiy-nazariy va metodologik asoslari.
47. Tiflopedagogika fanining rivojlanish tarixi.
48. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning pedagogik tasnifi.
49. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik-pedagogik rivojlanish xususiyatlari.
50. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ilk va maktabgacha yosh davridagi rivojlanish xususiyatlari.
51. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarda idrok va tasavvurlarni shakllantirish xususiyatlari.
52. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarda fazoviy tasavvur va fazoda mo'ljal olish ko'nikmalarini rivojlantirish.
53. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarda og'zaki nutq va lug'at boyligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.
54. Brayl tizimining yaratilish tarixi va uning ko'rishida nuqsoni bo'lgan shaxslar ta'limidagi ahamiyati.

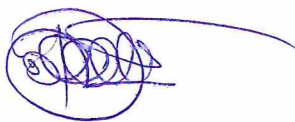
55. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarni Brayl tizimida o'qish va yozishga o'rgatish metodikasi.
56. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan korreksion-rivojlantiruvchi ishlarni tashkil etishning metodlari, shakllari va tamoyillari.
57. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'limida og'zaki, ko'rgazmali va amaliy metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari.
58. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalarda ijtimoiy-maishiy yo'naltirish ko'nikmalarini shakllantirish.
59. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar ta'limida tiflotexnika va assistiv texnologiyalardan foydalanish.
60. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan ta'lim tashkilotlarida tiflopedagog, tarbiyachi va ota-onalar hamkorligi.
61. Logopediyaning fan sifatidagi ilmiy-nazariy va metodologik asoslari.
62. Nutqning anatomik-fiziologik mexanizmlari va nutq apparatining tuzilishi.
63. Nutq buzilishlarining sabablari, mexanizmlari va tasnifi.
64. Nutq buzilishlari bo'lgan bolalarni kompleks logopedik tekshirish metodlari.
65. Ovoz buzilishlari: sabablari, turlari va ularni bartaraf etish yo'llari.
66. Dislaliya: sabablari, mexanizmlari, shakllari va uni bartaraf etish metodikasi.
67. Tovush talaffuzi buzilishlarini bartaraf etishning logopedik ish bosqichlari.
68. Rinolaliya: sabablari, mexanizmlari, shakllari va korreksion-logopedik ish mazmuni.
69. Dizartriya: sabablari, mexanizmlari, shakllari va logopedik ish tizimi.
70. Alaliya: sabablari, mexanizmlari, shakllari va korreksion-logopedik ishlarning asosiy yo'nalishlari.
71. Afaziya: sabablari, shakllari va nutq faoliyatini tiklashga qaratilgan logopedik ishlar.
72. Duduqlanish: sabablari, psixofiziologik mexanizmlari va uni bartaraf etish metodlari.

73. Fonetik-fonematik nutq buzilishi: mohiyati, diagnostikasi va korreksion-logopedik ish mazmuni.

74. Nutqning to'liq rivojlanmaganligi (NTR): sabablari, darajalari va korreksion-logopedik ish mazmuni.

75. Yozma nutq buzilishlari: disgrafiya va disleksiyaning sabablari, turlari, diagnostikasi hamda ularni bartaraf etish usullari.

Fakultet dekani

J.E.Usarov

Kafedra mudiri

F.U.Qodirova